

A l'apartat dedicat a les idees sobre la conservació del bosc, s'analitza la política forestal de l'època, fent una referència especial a la desforestació provocada per les necessitats de fusta per a la marina reial i a causa de la roturació de noves terres de conreu. A l'igual que en l'apartat anterior, Urteaga analitza, per mitjà dels textos de diversos autors—Cavanilles, Ignacio de Anso, Floridablanca, Ponz, Bowles, etc.— les idees de l'època sobre la influència del bosc en el clima i en la salubritat, la preocupació pel retrocés de les masses arborades, les polítiques de repoblació i el nivell de coneixement sobre els mecanismes ecològics que regulen la vida del bosc, adjuntant-hi nombroses làmines procedents d'obres de Duhamel de Monceau.

Es tracta, doncs, d'una obra atractiva per a tots aquells que estem interessats en la problemàtica ecològica, encara que, com indica l'autor mateix, el llibre no aporta cap legitimació històrica al discurs ecològic actual, ja que aquest ha de respondre als desequilibris propis d'una societat industrial, molt diferent de la que s'analitza en aquesta obra.

Albert Puntí

STODDART, D.R. (1986); *On Geography and its History*, Basil Blackwell, Oxford, XI + 335 pp., 15 figs, 18 fotos, 24 × 16 cm.

El llibre que es presenta aquí s'emmarca dins el debat actual sobre la filosofia i la història de la geografia. Les posicions mantingudes per l'autor es fonamenten en l'anàlisi de diverses investigacions històriques i en reflexions actuals, especial-

ment sobre el naixement i la constitució de la geografia moderna com a estructura intel·lectual i acadèmica.

D.R. Stoddart és biogeògraf. Actualment dirigeix el Departament de Geografia de la Universitat de Berkeley. Les seves investigacions s'han centrat en l'estudi de les esculleres de coral i en diversos temes oceanogràfics. Els seus treballs principals sobre qüestions metodològiques i conceptuals en el camp de la geografia física, i també en la història de la geografia, estan recollides en l'obra que es comenta.

Aquesta consta de dotze capítols que apleguen diversos articles, conferències i capítols de llibres realitzats per l'autor al llarg dels darrers vint anys, adequadament revisats i ampliat.

Els dos primers capítols proporcionen el context i la justificació dels assajos de temes específics que els segueixen. Aquí s'expressa l'enfocament que, a parer de l'autor, és més adequat per a l'estudi de la història de la geografia, fent especial atenció als pre-requisits conceptuals i instrumentals que conformen la disciplina. Stoddart assumeix i amplia l'enfocament contextual en la història de la geografia. Aquest dóna importància als entorns intel·lectuals, socials i econòmics específics on es desenvolupen els problemes i les teories, i on els geògrafs fan el seu treball. Paral·lelament a l'èmfasi en el context, l'autor posa de relleu la importància de la contingència en l'evolució del pensament geogràfic.

Com a model alternatiu a l'explicació de Kuhn sobre el canvi en les idees científiques, Stoddart proposa el concepte d'hegemonia, creat per Antonio Gramsci per explicar el manteniment de la supremacia cultural per part de determinats grups socials, cosa que implica diversos

mecanismes recíprocs de dominació i de subordinació, de control i de deferència. Gran part de l'obra que es comenta tracta de la institucionalització i de la professionalització creixents de la geografia al segle passat, la qual és interpretada atenent a l'estructura de les relacions socials i entre grups de poder. Aquesta mena d'anàlisi és reveladora de la complexitat i del caràcter dels factors que condicionen la investigació científica, històricament i en l'actualitat.

El tercer, el quart i el cinquè capítols es centren en la institucionalització de la geografia a Gran Bretanya. S'estudien diverses característiques externes del seu desenvolupament, tals com l'increment en el nombre de geògrafs, de departaments, de titulacions i de publicacions. Es fa una exposició sobre el naixement i el primer mig segle d'existència de la Royal Geographical Society, i les seves relacions amb la *New Geography*. Finalment, s'investiguen els inicis de la geografia a la Universitat de Cambridge.

El sisè capítol, titulat «Humanizing the New Geography», analitza la trajectòria vital d'E. Reclus i de P. Kropotkin, tot remarcant la presència d'una valuosa tradició de geògrafs compromesos amb els problemes socials del seu temps.

Als capítols que van del setè al desè, l'autor expressa les seves pròpies idees sobre el mètode científic. Per això parteix, principalment, d'una interessant interpretació de l'obra i de la biografia de Darwin. Aquest va incidir en la geografia en tres temes sobretot: la idea de canvi a través del temps, les interrelacions entre éssers vius i entorn, i la selecció i la lluita per la vida. Els geògrafs, en canvi, van ignorar la principal aportació de la teoria de Darwin, el mecanisme pel qual les variacions a l'atzar dels éssers vius poden

ser preservades selectivament. Però per a Stoddart, la contribució fonamental i més duradora de Darwin és la seva concepció de la teorització, no en termes de veritat o falsedat, sinó d'utilitat per interpretar la realitat. L'avanç de la ciència es produeix amb la construcció, bàsicament intuïtiva, de teories que aportin una explicació operacional als problemes, i no simplement lògica.

Malgrat el que pensés el mateix Darwin (i la ciència dominant al seu temps) el veritable mètode científic és el deductiu, el qual dóna primacia a les idees, en contraposició a la «trivialitat» de les dades. El treball científic no ha de partir de les dades i dels fets, sempre escollits arbitràriament, sinó del contacte amb la realitat. Cal potenciar el treball de camp i l'exploració, tant en la investigació com en l'educació, per superar així les idees estereotipades i la simple acumulació de dades.

La necessitat i la tradició del treball de camp són també argumentades partint de l'estudi del declivi de les grans exploracions geogràfiques. S'analitza l'impacte educacional i científic de l'obra *Physiography*, de Thomas H. Huxley, en funció de la seva metodologia i de les circumstàncies socials i acadèmiques en què va aparèixer.

Els dos últims capítols reflecteixen la dedicació de l'autor a la biogeografia. A l'onzè es posa de relleu la importància del concepte d'ecosistema com a eina bàsica en la investigació geogràfica, física i humana, basant-se en les seves propietats com a sistema general i com a estructura monística (interacció home-entorn), interpretable en termes matemàtics i cibernètics. A més, es pot trobar una clarificadora anàlisi sobre la importància històrica de les analogies organicistes.

A «Putting the Geography Back in the Bio» es pren una posició en la discussió actual en el camp de la biogeografia, entre «vicariants» i «dispersalistes», fent una defensa aferrissada i argumentada del mètode científic deductiu en geografia, dels mètodes nomotètics enfront dels idiogràfics i de la necessitat de l'èmfasi en l'estudi de qüestions espacials en biogeografia. La biogeografia vicariant i la dispersalista són conciliables i complementàries en determinats nivells espacials i temporals. A mesura que l'àmbit considerat és més ampli i hom considera èpoques geològiques més endarrerides, les explicacions de tipus biològic cedeixen en importància als canvis climàtics i als desplaçaments continentals.

Els biogeògrafs actuals, cal que utilitzin i coneguin les tècniques i els conceptes comuns a la resta de la geografia, cosa que possibilitaria un avenç més ràpid de la seva disciplina. També s'aconseguiria així una visió més ampla i globalitzadora de la distribució de la vida sobre la terra, que inclogués una reconstrucció holística dels paleoentorns en la seva anàlisi dels paisatges i dels ecosistemes.

Finalment es comentaran els aspectes formals de *On Geography...* que mereixen ser elogiats. L'exposició és clara i ordenada, i sovint no exempta de sentit de l'humor. Les abundants notes a peu de pàgina ens informen impressionísticament d'anècdotes i de detalls suggeridors sobre diversos episodis i personatges de la història de la geografia. Els índexs temàtic i onomàstic són complets, i contenen referències força sorprenents. La magnitud i la varietat d'aquest últim proporciona una idea de la solidesa intel·lectual de l'argumentació que es desenvolupa. També les il·lustracions són originals i estan ben triades. Hi manquen, però,

unes conclusions que permetin enllaçar els continguts de l'obra, composta de capítols molt individualitzats.

En conjunt, doncs, es tracta d'un llibre ben fet, sòlidament fonamentat en alguns dels temes clau per entendre l'evolució de la geografia, tals com la seva institucionalització, els camps d'estudi preferents i la seva situació en relació amb altres ciències, la introducció i l'evolució del mètode científic en la geografia, o l'impacte de Darwin.

Pau Baizan

HARVEY, D. (1985); *Consciousness and the Urban Experience: Studies in the History and Theory of Capitalist Urbanization*, Basil Blackwell, Oxford, XIX + 293 pp.

HARVEY, D. (1985); *The Urbanization of Capital: Studies in the History and Theory of Capitalist Urbanization*, Basil Blackwell, Oxford, XVII + 239 pp.

Los dos volúmenes, estructurados de forma independiente pero complementaria, analizan la historia y la teoría de la urbanización capitalista. Constituyen un trabajo que sintetiza e integra más de una década de investigación de su autor, David Harvey, cuya talla intelectual es ampliamente reconocida en los círculos geográficos, a la vez que la influencia renovadora de su obra se extiende a otras disciplinas.

La temática se organiza en torno a dos temas centrales: la urbanización del capital, es decir, la creación de un paisaje físico ajustado a las necesidades de reproducción del capitalismo, y la urbanización